

- октобра 2001, укључујући све измјене и допуне до бр. 85;
- (с) Том III о комуникационим системима у другом издању од јула 2007, укључујући све измјене и допуне до бр. 85;
- (д) Том IV о системима за радарски надзор и избјегавање судара у четвртом издању од јула 2007, укључујући све измјене и допуне до бр. 85;
- (е) Том V о кориштењу спектра ваздухопловних радио фреквенција у другом издању од јула 2001, укључујући све измјене и допуне до бр. 85.

ДОДАТАК VI - ПОПИС ПРИМЈЕРА ОЗБИЉНИХ ИНЦИДЕНАТА

Ниже наведени инциденти су типични примјери инцидента за које се може рећи да припадају озбиљним инцидентима. Листа није коначна и служи само као смјерница у вези са дефиницијом "озбиљног инцидента":

- 1) Близак сусрет у ваздуху који захтијева маневар избјегавања са циљем да се избјегне судар или небезбједна ситуација или при којем би поступак избјегавања представљао одговарајућу радњу;
- 2) Контролисани лет према тлу (*CFIT*) који је једва избјегнут;
- 3) Прекинуто полијетање на затвореној или заузетој полетно-слетној стази, на рулној стази, осим одобрених операција хеликоптера, или са недодијелене полетно-слетне стазе;
- 4) Полијетање са затворене или заузете полетно-слетне стазе, са рулне стазе, осим одобрених операција хеликоптера, или са недодијелене полетно-слетне стазе;
- 5) Слијетање или покушај слијетања на затворену или заузету полетно-слетну стазу, на рулну стазу, осим одобрених операција хеликоптера, или на недодијелену полетно-слетну стазу, немогућност постизања предвиђених перформанси за вријеме полијетања или почетног пењања;
- 6) Пожар и дим у путничком простору, у простору за товар или пожар на мотору, чак иако су такви пожари угашени употребом средстава за гашење;
- 7) Догађаји код којих је летачка посада морала да користи кисеоник за случај нужде;
- 8) Квар на конструкцији ваздухоплова или распад мотора, укључујући и неконтролисане кварове на турбинском мотору, који се не класификују као несрећа;
- 9) Вишеструки кварови једног или више система ваздухоплова који озбиљно утичу на управљање ваздухопловом;
- 10) Случајеви онеспособљености летачке посаде током лета;
- 11) Ситуације у којим количина горива захтијева да пилот прогласи ванредно стање;
- 12) Упади на полетно-слетну стазу, класификовани као озбиљност А степена према Приручнику о спречавању упада на полетно-слетну стазу (ICAO doc. 9870), а који садржи информације о класификаванју озбиљности;
- 13) Инциденти при полијетању или слијетању,
- 14) Инциденти, као што је слијетање прије полетно-слетне стазе, слијетање са заустављањем преко краја полетно-слетне стазе или излијетање бочно ван граница полетно-слетне стазе, кварови система, метеоролошке непогоде, управљање ваздухопловом изван одобрених аеродинамичких

ограничења или друге појаве које су могле изазвати тешкоће при управљању ваздухопловом, квар више од једног система у редувантом систему који је обавезан за вођење лета или навигацију.

На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09), члана 14. став (1) и (3) Закона о зракотловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), члана 2, 3, 6. и 7. Додатка I, Правилника о pružanju usluga zračne navigacije u Jedinственom europskom nebu ("Службени гласник БиХ" број 45/10), генерални директор Дирекције за цивилно зракотловство Босне и Херцеговине donosi

ПРАВИЛНИК

О УТВРЂИВАЊУ ОПЋИХ И ПОСЕБНИХ ЗАХТЈЕВА ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ЗРАЧНЕ ПЛОВИДБЕ

Члан 1.

(Предмет и циљ)

- (1) Овим Правилником се утврђују опћи и посебни захтјеви за pružanje usluga zračne plovidbe u zračном простору Босне и Херцеговине.
- (2) Циљ овог Правилника је дефинирање функција и задатка надлежне зракотловне власти и pružatelja usluga zračne plovidbe u Босни и Херцеговини, како би се осигурало безбједно, редовито и ефикасно одвијање зрачног промета.
- (3) Уколико Додатак I или II овог Правилника не propisuju другачије, опћи и посебни захтјеви се не односе на:
 - a) Дјелатности које нису pružanje usluga zračne plovidbe, а које обавља pružatelj usluga;
 - b) Средства dodijeljena дјелатностима које нису pružanje usluga zračne plovidbe.

Члан 2.

(Појмови и скраћенице)

- (1) Појмови који се употребљавају у овом Правилнику имају слjedeће значење:
 - a) **Безбједносни циљ:** Подразумијева квалитативну или квантитативну изјаву којом се дефинира највећа могућа учесталост или вјероватноћа ожекиваног појављивања опасности;
 - b) **Безбједносна директива:** Подразумијева документ који објављује или усваја државна надзорна власт/nacionalно nadzorno tijelo i који налаже провођење мјера ради поновног успостављања безбједности функционалног система, ако се докаже да би у супротном зракотловна безбједност могла бити угрожена;
 - c) **Безбједносна dostignuća (Safety Achievement):** Резултат процеса и метода који се примјењују да би се постигао прихватљиви ниво безбједности;
 - d) **Безбједносни индикатори (Safety Indicators):** Представљају мјерило постигнутог нивоа безбједности у зракотловству, а разликују се зависно од области зракотловства и повезани су с главним компонентама стратегије безбједности у зракотловству;
 - e) **Безбједносни нивои (Safety Levels):** Представљају разматрање безбједности у одређеном контексту у односу на прихватљив или tolerantан ниво ризика;
 - f) **Безбједносно образложење:** Подразумијева поступак доказивања да се predložena promjena функционалног система може провести у складу са безбједносним propisima у оквиру циљева или normi utvrđenih postojećim zakonodavnim оквиrom;
 - g) **Безбједносни propisi:** Подразумијевају propise у вези с pružanjem usluga zračne plovidbe ili

- obavljanjem funkcija upravljanja protokom zračnog prometa ili upravljanja zračnim prostorom, koji su ustanovljeni propisima država potpisnica ECAA sporazuma ili nacionalnim propisima, te koji se odnose na tehničku i operativnu osposobljenost i primjerenost za pružanje navedenih usluga i obavljanje navedenih funkcija na upravljanje bezbjednošću, kao i na sisteme, njihove sastavne dijelove i pripadajuće postupke;
- h) **Bezbjednosni zahtjev:** Podrazumijeva sredstvo za ublažavanje rizika, definirano strategijom ublažavanja rizika, koje omogućuje postizanje posebnog bezbjednosnog cilja; bezbjednosni zahtjevi uključuju organizacione, operativne, proceduralne, funkcionalne zahtjeve, zahtjeve u pogledu uspješnosti djelovanja i interoperabilnosti ili u pogledu funkcija okruženja;
- i) **Bezbjednosni zapisi** (*Safety Records*): Skup informacija o jednom događaju ili nizu bezbjednosnih događaja koje se prikupljaju i čuvaju, a služe kao garancija bezbjednosti i kojima se ujedno demonstrira efikasnost uspostavljenog sistema upravljanja bezbjednošću;
- j) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;
- k) **Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo** (*National Supervisory Authority*): označava tijelo ili tijela koje je imenovala ili ustanovila Bosna i Hercegovina kao svoja nacionalna ovlaštena tijela u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, član 16. stav (1), i Pravilnikom kojim se uspostavlja okvir za stvaranje Jedinstvenog europskog neba, član 5. stav (1), i članom 4. Uredbe (EZ) broj 549/2004, koja se nalazi u Dodatku I ovog Pravilnika;
- l) **ECAA Sporazum** (*Multilateral Agreement on the Establishment of a European Common Aviation Area*): Multilateralni sporazum između Europske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih nacija na Kosovu (u skladu sa Rezolucijom Savjeta bezbjednosti UN 1244 od 10. juna 1999) o uspostavljanju Zajedničkog europskog zrakoplovnog područja;
- m) **Funkcionalni sistem:** Podrazumijeva kombinaciju sistema, postupaka i ljudskih resursa organizovanih radi izvođenja funkcije u okviru upravljanja zračnim prometom;
- n) **Interna revizija bezbjednosti:** Bezbjednosni kontrolni pregled (*Safety Survey*) jeste sistematska provjera sa ciljem da se preporuča poboljšanja tamo gde su ona potrebna, da se pruži garancija da se tekući poslovi bezbjedno obavljaju, kao i da se potvrdi da se ti poslovi obavljaju u skladu sa sistemom upravljanja bezbjednošću (*SMS*);
- o) **Komercijalni zračni transport** (*Commercial Air Transport*): Svaka zrakoplovna operacija koja uključuje transport putnika, tereta ili pošte za naknadu ili u najam;
- p) **Kontrola kvaliteta** (*Quality Control*): Operativni postupci i aktivnosti koje se koriste da bi se ispunili zahtjevi za kvalitet (ISO 9000);
- r) **Korektivna mjera:** Podrazumijeva mjeru za otklanjanje uzroka otkrivene neusklađenosti;
- s) **Kvalitet** (*Quality*): Stepen do kojeg skup svojstvenih karakteristika ispunjava zahtjeve (ISO 9000);
- t) **Kvantitativni nivoi bezbjednosti** (*Quantitative Safety Levels*): Brojčane vrijednosti putem kojih su definirani nivoi bezbjednosti;
- u) **Nesreća** (*Accident*): Događaj koji je u vezi sa operacijom zrakoplova, kada se radi o zrakoplovu sa posadom, a dešava se u vremenskom periodu kada se bilo koja osoba ukrca u avion sa namjerom da poleti i kada se ta osoba iskrerala iz aviona, ili u slučaju zrakoplova bez posade, koji se dešava u vremenskom periodu između momenta kada je zrakoplov spreman za let do momenta kada se prizemlji i kada se glavni pogonski sistemi isključe, a u kome:
- 1) je osoba smrtno ili ozbiljno povrijeđena kao rezultat:
 - boravka u zrakoplovu,
 - kontakta sa bilo kojim dijelom zrakoplova, uključujući dijelove koji su otkinuti sa zrakoplova,
 - direktne izloženosti eksploziji, osim ukoliko su povrede nastale prirodnim uzrocima, samopovređivanjem ili povredom od strane drugih lica, ili su povrede nanesene slijepim putnicima skrivenim izvan područja dostupnih putnicima i posadi, ili
 - 2) zrakoplov trpi oštećenje ili otkaz dijela konstrukcije koji:
 - ima negativan efekat na izdržljivost konstrukcije, performanse ili karakteristike zrakoplova, i
 - obično zahtijeva veće popravke ili zamjene oštećenih dijelova, osim otkaza ili oštećenja motora, kada je šteta ograničena na jedan motor, uključujući njegovu oplatu ili dodatke propelera, vrhova krila, antena, lopatica, sondi, guma, kočnica, točkova, aerodinamičke oplate, dijelova oplate, vrata stajnog trapa, vjetrobranskog stakla (kao što su manja udubljenja ili rupe na oplati zrakoplova), ili manja oštećenja glavnih elisa, repnih elisa, stajnog trapa, i onih nastalih od grada ili udara ptica (uključujući rupe na kućištima antena).
 - 3) je zrakoplov nestao ili je u potpunosti nedostupan.
- v) **Neusklađenost** (*Noncompliance*): Nedostatak u osobini, dokumentaciji ili proceduri u odnosu na važeće propise;
- z) **Neusaglašenost** (*Nonconformity*): Nedostatak u osobini, dokumentaciji ili proceduri u odnosu na važeće standarde;
- aa) **Opasnost** (*Hazard*): Označava bilo koje stanje, događaj ili okolnost koji bi mogli prouzrokovati nesreću;
- bb) **Operativna organizacija:** Organizacija odgovorna za pružanje tehničkih usluga podrške u zračnom prometu, komunikaciji, navigaciji ili nadzoru;
- cc) **Opće zrakoplovstvo** (*General Aviation*): Sve operacije zrakoplova osim komercijalnog zračnog prometa ili radova iz zraka;

- dd) **Organizacija:** Pružatelj usluga zračne plovidbe ili subjekat koji obezbjeđuje upravljanje protokom zračnog prometa ili upravljanje zračnim prostorom;
- ee) **Organizacioni prikaz** (*Organisation Exposition*): Dokument koji opisuje organizaciju i način rada pružatelja usluga u zračnoj plovidbi;
- ff) **Osiguravanje bezbjednosti letenja** (*Safety Assurance*): Označava sve planirane i sistemske radnje neophodne kako bi se stvorila odgovarajuća pouzdanost da su proizvod, usluga, organizacija ili funkcionalni sistem postigli prihvatljiv ili tolerantan nivo bezbjednosti letenja;
- gg) **Ozbiljni incident/nezgoda** (*Serious Incident*): Incident/nezgoda koji se dogodio u okolnostima koje upućuju na to da je postojala velika vjerovatnoća da se dogodi nesreća i koji je u vezi sa operacijom zrakoplova, kada se radi o zrakoplovu sa posadom, a dešava se u vremenskom periodu kada se bilo koja osoba ukrca u avion sa namjerom da poleti i kada se ta osoba iskrcala iz aviona, ili, u slučaju zrakoplova bez posade, koji se dešava u vremenskom periodu između momenta kada je zrakoplov spreman za let do momenta kada se prizemlji i kada se glavni pogonski sistemi isključe. Popis primjera ozbiljnih incidenata se nalazi u Dodatku VI ovog Pravilnika.
- hh) **Ozbiljnost opasnosti** (*Severity*): Stepennost uticaja opasnosti ili posljedica opasnosti na korištenje zrakoplova;
- ii) **Paneuropska usluga zračne plovidbe** (*Pan-European Air Navigation Service*): Usluga zračne plovidbe koja je osmišljena i uspostavljena za korisnike u okviru većine ili svih država potpisnica ECAA sporazuma, a koja se može i proširiti izvan zračnog prostora teritorije na koju se Sporazum primjenjuje;
- jj) **Politika bezbjednosti** (*Safety Policy*): Predstavlja izjavu organizacije o osnovnom pristupu kojim ta organizacija postiže nivo bezbjednosti koji je prihvatljiv;
- kk) **Praćenje bezbjednosti** (*Safety Monitoring*): Sistematske aktivnosti koje se poduzimaju da bi se otkrile promjene koje imaju uticaj na pružanje usluga u zračnoj plovidbi, a te aktivnosti imaju za cilj uspostavljanje nivoa bezbjednosti koji se može tolerirati;
- ll) **Procjena rizika** (*Risk Assessment*): Procjena kojom se utvrđuje da li se ostvareni ili uočeni rizik može tolerirati;
- mm) **Proces:** Podrazumijeva skup međusobno povezanih ili uzajamno djelujućih radnji koji pretvara ulazne elemente u izlazne elemente;
- nn) **Provjera:** Podrazumijeva potvrdu predočavanjem objektivnih dokaza da su specifikovani zahtjevi ispunjeni;
- oo) **Pružatelj usluga zračne plovidbe:** Bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge zračne plovidbe za opći zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;
- pp) **Rad iz zraka** (*Aerial Work*): operacija u kojoj se zrakoplov koristi za specijalne usluge u poljoprivredi, građevinarstvu, za potrebe snimanja/fotografiranja, u cilju osmatranja i praćenja, traganja i spašavanja, marketinga itd;
- rr) **Revizija bezbjednosnih propisa:** Podrazumijeva sistemski i nezavisan pregled koji obavlja državna nadzorna vlast/nacionalno nadzorno tijelo, ili se obavlja u njegovo ime, kako bi se utvrdilo jesu li cjelokupna rješenja u pogledu bezbjednosti, ili njihovi elementi, a koja su povezana s procesima i njihovim rezultatima, proizvodima ili uslugama, usklađena sa zahtijevanim bezbjednosnim rješenjima te provode li se efikasno i jesu li primjerena za postizanje očekivanih rezultata;
- ss) **Rizik** (*Risk*): Označava kombinaciju opće vjerovatnoće ili učestalosti pojavljivanja štetnog uticaja izazvanog opasnošću i ozbiljnosti tog uticaja;
- tt) **Certifikacija** (*Certification*): Predstavlja postupak utvrđivanja da li proizvod, usluga, organizacija ili pojedinac ispunjavaju zahtjeve relevantnog standarda. Postupak se završava zvaničnom potvrdom – certifikatom o usaglašenosti i upisom imaoca certifikata u relevantan registar;
- uu) **Certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi** (u daljnjem tekstu: certifikat): Javna isprava koju izdaje državna nadzorna vlast / nacionalno nadzorno tijelo, kojom se potvrđuje da pružatelj usluga u zračnoj plovidbi ispunjava uslove za pružanje jedne ili više usluga u zračnoj plovidbi;
- vv) **Sistem upravljanja bezbjednošću** (*Safety Management System – SMS*): Obuhvata organizaciju, procedure i sistem odgovornosti kojima se uspostavlja i održava prihvatljiv nivo bezbjednosti u radu pružatelja usluga u zračnoj plovidbi;
- zz) **SMS dokumentacija** (*SMS Documentation*): Skup dokumenata pripremljenih na bazi politike bezbjednosti i u svrhu postizanja bezbjednosnih ciljeva, na osnovu kojih je razvijen i dokumentiran sistem upravljanja bezbjednošću (*SMS*);
- aaa) **Spoljne usluge** (*External Services*): Sva materijalna i nematerijalna sredstva, proizvodi ili usluge koje pruža organizacija koja nije obuhvaćena sistemom upravljanja bezbjednošću pružatelja usluga u zračnoj plovidbi;
- bbb) **Stepennost ozbiljnosti** (*Severity Class*): Vrednovanje ozbiljnosti koje predstavlja izraz veličine uticaja opasnosti na operacije zrakoplova i izražava se numerički od 1 (najozbiljniji) do 5 (najmanje ozbiljan);
- ccc) **Upravljanje kvalitetom** (*Quality Management*): Koordinirane aktivnosti koje usmjeravaju i kontroliraju organizaciju u pogledu kvaliteta (ISO 9000);
- ddd) **Umanjenje rizika** (*Risk Mitigation*): Mjere koje se poduzimaju sa ciljem kontrole ili sprečavanja opasnosti koja može da ima štetne posljedice i u cilju dovođenja rizika na nivo bezbjednosti koji se može tolerirati;
- eee) **Uočavanje opasnosti** (*Hazard Identification*): Proces kojim se određuje kakva opasnost može da se dogodi, zašto može da se dogodi i kako može da se dogodi;
- fff) **Usluge:** Označavaju uslugu u zračnoj plovidbi ili skup usluga u zračnoj plovidbi;
- ggg) **Zrakoplov** (*Aircraft*): Svaka mašina koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu.
- (2) Skraćenice upotrebljene u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **ATFM** (*Air Traffic Flow Management*) – Upravljanje tokom zračnog prometa;
- b) **AIS** (*Aeronautical Information Services*) – Usluge zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi;

- c) **ASM** (*Air Space Management*) - Upravljanje zračnim prostorom;
- d) **ATS** (*Air Traffic Services*) - Usluge kontrole zračnog prometa u zračnoj plovidbi;
- e) **ANSP** (*Air Navigation Service Provider*) - Pružatelj usluga zračne plovidbe;
- f) **APMF** (*Application Management Function*) - Funkcija upravljanja zahtjevima;
- g) **BHDCA** (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*) - Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;
- h) **CFIT** (*Controlled Flight into Terrain*) - Kontrolirani let u tlo;
- i) **CNS** (*Communication, Navigation or Surveillance*) - Usluge komunikacije, navigacije ili nadzora u zračnoj plovidbi;
- j) **CTL** (*Certification Team Leader*) - Vođa tima za certifikaciju;
- k) **EU** (*European Union*) - Europska unija;
- l) **ICAO** (*International Civil Aviation Organisation*) - Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva;
- m) **MET** (*Meteorological Services*) - Meteorološke usluge u zračnoj plovidbi;
- n) **NSA** (*National Supervisory Authority*) - Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo;
- o) **SMS** (*Safety Management System*) - Sistem upravljanja bezbjednošću;
- p) **QMS** (*Quality Management System*) - Sistem upravljanja kvalitetom.

Član 3.

(Nadležni organi za certifikovanje)

- (1) Na osnovu člana 16. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" broj 39/09) nadležni organ za certifikovanje pružatelja usluga zračne plovidbe za organizacije čije se glavno sjedište rada i, ako imaju, registrovana kancelarija nalazi u Bosni i Hercegovini, je BHDCA kao državna nadzorna vlast/nacionalno nadzorno tijelo.
- (2) BHDCA je nadležni organ za nadzor bezbjednosti certifikovanih organizacija čije se glavno sjedište rada i, ako imaju, registrovana kancelarija, nalazi u Bosni i Hercegovini.

Član 4.

(Izdavanje certifikata)

- (1) U svrhu dobijanja certifikata neophodnog za pružanje usluga zračne plovidbe i izuzimajući one koji pravo pružanja usluga ostvaruju na osnovu člana 7. stav (5) Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedinostvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10), pružatelji usluga moraju da ispune:
 - a) opće zahtjeve za pružanje usluga zračne plovidbe određene Dodatkom I ovog Pravilnika;
 - b) dodatne specifične zahtjeve određene Dodacima od II do V ovog Pravilnika prema vrsti usluge koju pružaju.
- (2) BHDCA provjerava usklađenost organizacije sa općim zahtjevima prije izdavanja certifikata toj organizaciji.
- (3) Organizacija je dužna da ispuni opće zahtjeve najkasnije do izdavanja certifikata u skladu sa:
 - a) članom 7. Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedinostvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10);
 - b) članom 8b stav (2) Dodatka III Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Europske agencije za

sigurnost zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10).

Član 5.

(Odstupanja)

- (1) U slučaju odstupanja od člana. 4. stav (1) ovog Pravilnika, određeni pružatelji usluga zračne plovidbe mogu izabrati da ne pružaju prekogranične usluge i mogu se odreći prava na uzajamno priznavanje u okviru Jedinostvenog europskog neba. Oni mogu, pod tim okolnostima, podnijeti zahtjev za dobijanje certifikata koji je ograničen na zračni prostor pod nadležnošću Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 7. stav (2) Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedinostvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10).
- (2) Da bi ispunio uslov za podnošenje zahtjeva za dobijanje certifikata sa odstupanjem iz stava (1) ovog člana, pružatelj usluga zračne plovidbe pruža usluge ili planira da ih pruža u pogledu jedne ili više sljedećih kategorija:
 - a) rad iz zraka;
 - b) opća/generalna avijacija;
 - c) komercijalni zračni transport koji je ograničen na zrakoplove koji imaju manje od 10 tona mase pri polijetanju ili manje od 20 putničkih sjedišta;
 - d) komercijalni zračni transport sa manje od 10.000 kretanja u godini, bez obzira na maksimalnu masu polijetanja i broj putničkih sjedišta; 'kretanja' se računaju kao zbir polijetanja i slijetanja i broje se kao prosjek za period od prethodne tri godine.
- (3) Da bi podnio zahtjev iz stava (1) ovog člana, pružatelj usluga zračne plovidbe, koji nije pružatelj usluga kontrole zračnog prometa, mora da ima bruto godišnji promet koji ne prelazi iznos od 1.000.000 eura u odnosu na usluge koje pruža ili planira da pruža.
- (4) Kada, iz objektivnih praktičnih razloga, pružatelj usluga zračne plovidbe nije u mogućnosti da pruži dokaz da ispunjava kvalifikacione kriterijume iz st. (2) i (3) ovog člana, BHDCA može prihvatiti analogne brojke ili prognoze u vezi sa gornjim granicama definiranim u st. (2) i (3) ovog člana. Pri podnošenju zahtjeva, pružatelj usluga zračne plovidbe će istovremeno podnijeti u BHDCA relevantan dokaz u pogledu kvalifikacionih kriterijuma.
- (5) BHDCA može odobriti specifična odstupanja podnositeljima zahtjeva koji ispunjavaju kvalifikacione kriterijume iz st. (2) i (3) ovog člana, srazmjerno njihovom doprinosu ATM-u u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Ta odstupanja se mogu odnositi samo na zahtjeve utvrđene Dodatkom I ovog Pravilnika. Međutim, odstupanja za sljedeće zahtjeve neće biti odobrena:
 - a) tehnička i operativna stručnost i sposobnost (tačka 1. Dodatka I ovog Pravilnika);
 - b) upravljanje bezbjednošću (tačka 3.1 Dodatka I ovog Pravilnika);
 - c) ljudski resursi (tačka 5. Dodatka I ovog Pravilnika);
 - d) otvoreno i transparentno pružanje usluga zračne plovidbe (tačka 8.1 Dodatka I ovog Pravilnika).
- (6) Pored odstupanja utvrđenih u stavu (2) ovog člana, BHDCA može da odobri odstupanja podnositeljima zahtjeva koji pružaju aerodromske usluge informiranja u letu redovito opslužujući ne više od jedne radne pozicije na određenom aerodromu. BHDCA to čini srazmjerno sa doprinosom ATM-u podnositelja zahtjeva u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Ova odstupanja se mogu odnositi samo na sljedeće zahtjeve iz tačke 3. Dodatka II ovog Pravilnika:

- a) odgovornost u upravljanju bezbjednošću letenja i spoljne usluge i snabdijevanje (tačka 3.1.2 (b) i (e) Dodatka II ovog Pravilnika);
 - b) bezbjednosni pregledi (tačka 3.1.3 (a) Dodatka II ovog Pravilnika);
 - c) bezbjednosni zahtjevi za procjenu i ublažavanje rizika u vezi sa promjenama (tačka 3.2 Dodatka II ovog Pravilnika).
- (7) Ne odobravaju se odstupanja od zahtjeva u Dodacima III, IV ili V ovog Pravilnika.
- (8) U skladu sa Aneksom II Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedinstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10), BHDCA:
- a) navodi karakter i obim odstupanja u uslovima priloženim uz certifikat navodeći pravnu osnovu za odstupanje;
 - b) ograničava vremensko važenje certifikata, kada se to smatra neophodnim u svrhu nadzora;
 - c) prati da li pružatelji usluga u zračnoj plovidbi i dalje ispunjavaju uslove za odstupanje.

Član 6.

(Dokazivanje usklađenosti)

- (1) Na zahtjev BHDCA, organizacija pruža sve relevantne dokaze u svrhu dokazivanja usklađenosti sa važećim općim zahtjevima.
- (2) Certifikovana organizacija će obavijestiti BHDCA o planiranim promjenama u svom pružanju usluga zračne plovidbe koje mogu da utiču na njenu usklađenost sa važećim općim zahtjevima ili uslovima pridodatim uz certifikat.
- (3) Kada certifikovana organizacija više ne ispunjava važeće opće zahtjeve ili, gdje je primjenljivo, uslove pridodate uz certifikat, BHDCA će, u roku od jednog mjeseca od datuma utvrđivanja neusklađenosti naložiti organizaciji da poduzme korektivne mjere, ukoliko do tog roka organizacija nije sama poduzela korektivne mjere.
- (4) O odluci iz stava (3) ovog člana BHDCA odmah obavještava certifikovanu organizaciju.
- (5) BHDCA provjerava da li je korektivna mjera provedena prije nego što o svom odobrenju obavijesti certifikovanu organizaciju. Kada BHDCA procijeni da korektivna mjera nije provedena na odgovarajući način u vremenskom roku dogovorenom sa organizacijom, BHDCA će poduzeti odgovarajuće izvršne mjere kako je utvrđeno u članu 7. stav (7) Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedinstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10) i čl. 10, 25. i 68. Dodatka I, te članu 22a tačka d) Dodatka III Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog zrakoplovstva i nadležnostima Europske agencije za sigurnost zračnog prometa ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10), uzimajući u obzir potrebu da se omogući kontinuitet usluga u zračnoj plovidbi.

Član 7.

(Olakšavanje praćenja ispunjavanja zahtjeva)

- (1) Organizacije su dužne da olakšaju provođenje inspekcija i pregleda koje vrši BHDCA ili kvalifikovano tijelo koji radi u ime BHDCA, uključujući posjete na licu mjesta i posjete bez prethodne najave.
- (2) Ovlaštena lica u postupku provođenja inspekcija i stručnog nadzora imaju ovlaštenje da obavljaju sljedeće radnje:
 - a) da istraže relevantne evidencije, podatke, procedure i bilo koji drugi materijal relevantan za pružanje usluga zračne plovidbe;

- b) da uzimaju kopije ili izvode iz tih evidencija, podataka, procedura i drugog materijala;
- c) traže usmeno objašnjenje na licu mjesta;
- d) ulaze u relevantne prostorije, posjede ili sredstva transporta.

Član 8.

(Kontinuirana usklađenost)

- (1) BHDCA, na osnovu dokaza kojim raspolaže, prati na godišnjem nivou tekuću usklađenost organizacija koje je certifikovala.
- (2) BHDCA uspostavlja i ažurira, na godišnjem nivou, plan rada za provođenje inspekcija i stručnog nadzora koji obuhvata sve pružatelje usluga koje je certifikovala, a koji se zasniva na procjeni rizika povezanih sa različitim operacijama koje su sastavni dio pruženih usluga zračne plovidbe. BHDCA se konsultuje sa predmetnom organizacijom kao i sa bilo kojim drugim uključenim nadležnim tijelom, po potrebi, prije uspostavljanja takvog programa.

Član 9.

(Bezbjednosni propisi u vezi stručnog i tehničkog osoblja)

U odnosu na pružanje usluga kontrole zračnog prometa, usluga komunikacije, navigacije ili nadzora, BHDCA će za izvršavanje ovog zadatka da:

- a) izda odgovarajuće propise u pogledu bezbjednosti letenja, a koji se odnose na stručno i tehničko osoblje koje obavlja operativne zadatke u vezi bezbjednosti;
- b) da osigura adekvatan i odgovarajući bezbjednosni nadzor stručnog i tehničkog osoblja kojem je bilo koja operativna organizacija dodijelila obavljanje operativnih zadataka u vezi bezbjednosti;
- c) na razumnoj osnovi i nakon propisane istrage, poduzme odgovarajuće radnje u vezi sa operativnom organizacijom i/ili njenim stručnim i tehničkim osobljem koje ne ispunjava zahtjeve iz tačke 3.3 Priloga II ovog Pravilnika;
- d) provjeri da su utvrđeni odgovarajući metodi sa ciljem da se osigura da treća lica kojima su dodijeljeni operativni bezbjednosni zadaci ispunjavaju zahtjeve iz tačke 3.3 Priloga II ovog Pravilnika.

Član 10.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaju da važe Dodaci I i IV Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe ("Službeni glasnik BiH", broj 05/11).

Član 11.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-1104-1/15
23. decembra 2015. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Dorđe Ratkovića, s. r.

DODATAK I - OPĆI ZAHTJEVI ZA PRUŽANJE USLUGA ZRAČNE PLOVIDBE

1. TEHNIČKA I OPERATIVNA STRUČNOST I SPOSOBNOST

Pružatelji usluga zračne plovidbe su u stanju da pružaju svoje usluge na bezbjedan, efikasan, kontinuiran i održiv način, u skladu sa bilo kojim razumnim nivoom ukupnih zahtjeva u datom zračnom prostoru. U tu svrhu, oni će održavati adekvatan tehnički i operativni kapacitet i stručnost.

2. ORGANIZACIONA STRUKTURA I UPRAVLJANJE

2.1. Organizaciona struktura

Pružatelji usluga zračne plovidbe uspostavljaju i upravljaju svojom organizacijom u skladu sa strukturom koja podržava bezbjedno, efikasno i kontinuirano pružanje usluga zračne plovidbe.

Organizaciona struktura definira:

- a) ovlaštenja, dužnosti i odgovornosti imenovanih odgovornih lica, posebno rukovodećih lica koja su odgovorna za bezbjednost zračne plovidbe (*safety*), kvalitet, sigurnost/zrakoplovnu bezbjednost (*security*), finansije i funkcije u pogledu ljudskih resursa;
- b) odnos i linije izvještavanja između različitih dijelova i procesa organizacije.

2.2. Upravljanje organizacijom

2.2.1. Poslovni plan

Pružatelji usluga zračne plovidbe izrađuju poslovni plan kojim se obuhvata najmanje period od pet godina. Poslovni plan:

- (a) utvrđuje ukupne ciljeve pružatelja usluga zračne plovidbe i njegovu strategiju za postizanje istih u skladu sa bilo kojim sveukupnim dugoročnijim planom pružatelja usluga zračne plovidbe i sa relevantnim zahtjevima Europske unije za razvoj infrastrukture ili druge tehnologije;
- (b) sadrži odgovarajuće ciljeve učinka u smislu bezbjednosti zračne plovidbe, kapaciteta, životne sredine i isplativosti, po potrebi.

Informacije navedene u tačkama (a) i (b) su u skladu sa Planom učinka (*Performance Plan*) nacionalnih ili funkcionalnih blokova zračnog prostora i, što se tiče bezbjednosti podataka, u skladu sa državnim programom bezbjednosti iz Standarda 2.27.1 Aneksa 11 Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, izmjena i dopuna 47B od 20. jula 2009. (*2.27.1 of Annex 11 to the Convention on International Civil Aviation, Amendment 47 B from 20 July 2009*).

Pružatelji usluga zračne plovidbe dokazuju bezbjednosnu i poslovnu opravdanost za veće investicione projekte uključujući, kad je relevantno, procijenjeni uticaj na odgovarajuće ciljeve učinka iz tačke (b) i utvrđujući investicije koje proizilaze iz pravnih zahtjeva u vezi sa implementacijom Programa istraživanja ATM-a Jedinistvenog europskog neba (*Single European Sky ATM Research programme - SESAR*).

2.2.2. Godišnji plan

Pružatelji usluga zračne plovidbe izrađuju godišnji plan koji obuhvata predstojeću godinu i koji dodatno navodi karakteristike poslovnog plana i opisuje sve njegove izmjene.

Godišnji plan obuhvata sljedeće odredbe o nivou i kvalitetu usluge, kao što je očekivani nivo kapaciteta, bezbjednosti zračne plovidbe, zaštite životne sredine i isplativosti, po potrebi:

- (a) informacije o uvođenju nove infrastrukture ili drugih razvojnih dostignuća i izjavu o tome na koji način doprinose poboljšanju učinka pružatelja usluga zračne plovidbe, uključujući nivo i kvalitet usluga;
- (b) pokazatelje učinka koji su u skladu sa nacionalnim planom učinka ili planom učinka funkcionalnog bloka zračnog prostora, na osnovu kojih se može razumno ocijeniti nivo učinka i kvalitet usluge;
- (c) informacije o mjerama predviđenim za ublažavanje bezbjednosnih rizika utvrđenih u bezbjednosnom planu pružatelja usluga zračne plovidbe, uključujući bezbjednosne pokazatelje za praćenje bezbjednosnih rizika i, po potrebi, procijenjeni trošak mjera ublažavanja;

- (d) očekivanu kratkoročnu finansijsku poziciju pružatelja usluga zračne plovidbe kao i sve izmjene ili uticaje na poslovni plan.

2.2.3. Dio planova koji se odnosi na učinak

Pružatelj usluga zračne plovidbe će, na zahtjev, sadržaj dijela poslovnog plana koji se odnosi na učinak i godišnjeg plana staviti na raspolaganje Europskoj komisiji pod uslovima koje utvrdi BHDCA u skladu sa nacionalnim propisima.

3. UPRAVLJANJE BEZBJEDNOŠĆU I KVALITETOM

3.1. Upravljanje bezbjednošću

Pružatelji usluga zračne plovidbe upravljaju bezbjednošću svih svojih usluga. Pri tome, oni uspostavljaju formalne međuveze sa svim zainteresovanim stranama koje mogu direktno da utiču na bezbjednost njihovih usluga.

Pružatelji usluga zračne plovidbe izrađuju procedure za upravljanje bezbjednošću prilikom uvođenja novih funkcionalnih sistema ili prilikom promjena postojećih funkcionalnih sistema.

3.2. Sistem upravljanja kvalitetom

Pružatelji usluga zračne plovidbe uspostavljaju sistem upravljanja kvalitetom koji obuhvata sve usluge zračne plovidbe koje oni pružaju, u skladu sa sljedećim principima.

Sistem upravljanja kvalitetom:

- (a) definira politiku kvaliteta na način da što bolje zadovoljava potrebe različitih korisnika;
- (b) donosi program osiguranja kvaliteta koji sadrži postupke osmišljene za provjeru provođenja svih operacija u skladu sa važećim zahtjevima, standardima i procedurama;
- (c) pruža dokaz o funkcioniranju sistema upravljanja kvalitetom uz pomoć priručnika i dokumenata o praćenju rada;
- (d) imenuje predstavnike rukovodstva koji nadgledaju usklađenost sa postupcima i adekvatnost istih, da bi se osigurala bezbjedna i efikasna operativna praksa;
- (e) obavlja revizije uspostavljenog sistema upravljanja kvalitetom i poduzima korektivne mjere, po potrebi.

Certifikat EN ISO 9001, koji je izdala odgovarajuća akreditovana organizacija, a koji obuhvata usluge zračne plovidbe koje pruža predmetni pružatelj usluga smatra se dovoljnim dokazom usklađenosti. Pružatelj usluga zračne plovidbe prihvata, da na zahtjev BHDCA, istoj pruži na uvid dokumenta u vezi sa izdavanjem sertifikata.

Pružatelji usluga zračne plovidbe mogu integrirati sisteme za upravljanje bezbjednošću zračne plovidbe (*safety*), sigurnošću/zrakoplovnom bezbjednošću (*security*) i kvalitetom u svoj sistem upravljanja.

3.3. Operativni priručnici

Pružatelji usluga zračne plovidbe izrađuju i redovito ažuriraju operativne priručnike koji se odnose na pružanje njihovih usluga namijenjene operativnom osoblju u svrhu korištenja i konsultovanja.

Oni osiguravaju da:

- (a) operativni priručnici sadrže uputstva i informacije neophodne operativnom osoblju za izvršavanje njihovih dužnosti;
- (b) su predmetnom osoblju dostupni relevantni dijelovi operativnih priručnika;
- (c) operativno osoblje bude u najkraćem roku informirano o izmjenama i dopunama operativnih priručnika koje se odnose na njihove dužnosti kao i na njihovo stupanje na snagu.

4. SIGURNOST/ZRAKOPLOVNA BEZBJEDNOST

(*security*)

Pružatelji usluga zračne plovidbe uspostavljaju sistem upravljanja sigurnošću/zrakoplovnom bezbjednošću (*security*) da bi osigurali:

- sigurnost (*security*) svojih objekata i osoblja da bi se spriječilo nezakonito ometanje pružanja usluga zračne plovidbe;
- sigurnost (*security*) operativnih podataka koje primaju ili proizvode ili koje koriste na neki drugi način, tako da je pristup njima ograničen samo na ovlaštena lica.

Sistem upravljanja sigurnošću (*security*) definira:

- postupke koji se odnose na procjenu i ublažavanje sigurnosnih (*security*) rizika, praćenje i poboljšanje sigurnosti (*security*), sigurnosne (*security*) preglede i prenošenje znanja i iskustava;
- načine osmišljene za otkrivanje upada u sistem sigurnosti (*security*) i za uzbunjivanje osoblja odgovarajućim sigurnosnim (*security*) upozorenjima;
- načine kontroliranja posljedica upada u sistem sigurnosti (*security*) i utvrđivanja procedura za vraćanje u prvobitno stanje i procese ublažavanja da bi se spriječilo ponavljanje.

Pružatelji usluga zračne plovidbe osiguravaju da njihovo osoblje, po potrebi, prođe sigurnosnu (*security*) provjeru i vrše koordinaciju sa civilnim i vojnim organima da bi osigurali sigurnost (*security*) svojih objekata, osoblja i podataka.

Sistemi za upravljanje bezbjednošću zračne plovidbe (*safety*), kvalitetom i sigurnošću (*security*) mogu biti projektovani i njima se može upravljati kao integriranim sistemom za upravljanje.

5. LJUDSKI RESURSI

Pružatelji usluga zračne plovidbe će zaposliti odgovarajuće obučeno osoblje da bi osigurali pružanje usluga zračne plovidbe na bezbjedan, efikasan, kontinuiran i održiv način. U ovom smislu, oni će uspostaviti politiku zapošljavanja i obuke osoblja.

6. FINANSIJSKA MOĆ

6.1. Ekonomski i finansijski kapacitet

Pružatelji usluga zračne plovidbe ispunjavaju finansijske obaveze kao što su fiksni i promjenljivi troškovi rada ili troškovi kapitalnih investicija. Oni će koristiti odgovarajući sistem za obračunavanje troškova. Dokazivaće svoje sposobnosti kroz godišnji plan kako je navedeno u tački 2.2.2 kao i kroz bilanse stanja i račune u skladu sa svojim pravnim statutom.

6.2. Finansijska revizija

U skladu sa članom 12. stav (2) Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedininstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10), pružatelji usluga zračne plovidbe dokazuju da se nad njima provodi nezavisna revizija.

7. ODGOVORNOST I POKRIĆE OSIGURANJA

Pružatelji usluga zračne plovidbe će uspostaviti rješenja kojim pokrivaju svoje odgovornosti koje proističu iz važećih propisa.

Korišteni metod za obezbjeđivanje pokrića odgovara potencijalnom gubitku ili šteti koja je u pitanju, uzimajući u obzir pravni status organizacije i nivo dostupnog komercijalnog pokrića osiguranja.

Pružatelj usluga zračne plovidbe koji koristi usluge drugog pružatelja usluga zračne plovidbe će osigurati da sporazumima bude obuhvaćena raspodjela odgovornosti između njih.

8. KVALITET USLUGA

8.1. Otvoreno i transparentno pružanje usluga zračne plovidbe

Pružatelji usluga zračne plovidbe pružaju na otvoren i transparentan način usluge zračne plovidbe. Oni objavljuju uslove pristupa njihovim uslugama i uspostavljaju proces redovitih zvaničnih, pojedinačnih ili grupnih konsultacija sa korisnicima tih usluga, i to najmanje jedanput godišnje.

Pružatelji usluga zračne plovidbe ne smiju vršiti diskriminaciju na osnovu nacionalnosti ili identiteta korisnika ili klase korisnika u skladu sa važećim zakonima.

8.2. Planovi za nepredviđene situacije

Pružatelji usluga zračne plovidbe imaju ustanovljene planove za nepredviđene situacije za sve usluge zračne plovidbe koje pružaju, u slučaju događaja koji za posljedicu imaju značajno umanjeno ili prekidanje njihovih operacija.

9. ZAHTJEVI U POGLEDU IZVJEŠTAVANJA

Pružatelji usluga zračne plovidbe dostavljaju godišnji izvještaj o svojim aktivnostima u BHDCA.

Godišnji izvještaj obuhvata finansijske rezultate ne dovodeći u pitanje čl. 12. Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedininstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH" broj 45/10), kao i njihov operativni rad i sve druge značajne aktivnosti i razvojna dostignuća, naročito u oblasti bezbjednosti letenja.

Godišnji izvještaj uključuje najmanje:

- procjenu nivoa kvaliteta ostvarenih usluga zračne plovidbe;
- učinak pružatelja usluga zračne plovidbe u poređenju sa ciljevima učinka utvrđenim u poslovnom planu u tački 2.2.1, uz poređenje stvarnog učinka u odnosu na godišnji plan putem pokazatelja učinka utvrđenih godišnjim planom;
- davanje objašnjenja za odstupanje od ciljeva i utvrđivanje mjera za otklanjanje nedostataka tokom referentnog perioda;
- razvoj u operacijama i infrastrukturi;
- finansijske rezultate, dok god ne budu objavljeni odvojeno u skladu sa čl. 12. st. (1) Dodatka I Pravilnika o pružanju usluga zračne navigacije u Jedininstvenom europskom nebu ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10);
- informacije o zvaničnom procesu konsultacija sa korisnicima njihovih usluga;
- informacije o politici u oblasti ljudskih resursa.

Pružatelji usluga zračne plovidbe će sadržaj godišnjeg izvještaja na zahtjev staviti na raspolaganje Europskoj komisiji i EASA-i kao i javnosti pod uslovima koje odredi BHDCA u skladu sa nacionalnim zakonom.

DODATAK II - POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽANJE USLUGA KONTROLE ZRAČNOG PROMETA

1. VLASNIŠTVO

Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa obavještavaju BHDCA o:

- svom pravnom statusu, vlasničkoj strukturi i drugim rješenjima koja imaju značajan uticaj na kontrolu nad njihovom svojinom;
- vezama sa organizacijama koje nisu uključene u pružanje usluga zračne plovidbe, uključujući komercijalne aktivnosti u koje su oni direktno uključeni ili putem povezanih poduzeća, koje iznose više od 1% njihovih očekivanih prihoda; takođe, dužni su da prijave svaku izmjenu pojedinačnog vlasničkog udjela koji predstavlja 10% ili više njihovog ukupnog vlasništva.

Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa će poduzeti sve neophodne mjere da bi spriječili situaciju sukoba interesa koji bi mogao ugroziti nepristrasno i objektivno pružanje njihovih usluga.

2. OTVORENO I TRANSPARENTNO PRUŽANJE USLUGA

Uz tačku 8.1 Dodatka I i kada Bosna i Hercegovina odluči da organizuje pružanje specifičnih usluga kontrole zračnog prometa u konkurentskom okruženju, Bosna i Hercegovina može poduzeti sve odgovarajuće mjere da osigura da pružatelji tih specifičnih usluga kontrole zračnog prometa ne započnu sa aktivnostima koje imaju za cilj ili posljedicu sprečavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije, niti da započnu sa aktivnostima koje dovode do zloupotrebe dominantne pozicije u skladu sa važećim nacionalnim propisima.

3. BEZBJEDNOST USLUGA

3.1. Sistem upravljanja bezbjednošću (SMS)

3.1.1. Opći bezbjednosni zahtjevi

Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa, kao sastavni dio upravljanja njihovim uslugama, uspostavljaju sistem upravljanja bezbjednošću (SMS) koji:

- osigurava zvaničan, jasan i proaktivan pristup sistematskom upravljanju bezbjednošću radi ispunjavanja odgovornosti vezanih za bezbjednost u okviru pružanja njihovih usluga; djeluje u pogledu svih njihovih usluga i pratećih rješenja u okviru svoje upravljačke kontrole; i uključuje, kao svoju osnovu, izjavu o bezbjednosnoj politici kojom se definiira osnovni pristup organizacije upravljanju bezbjednošću (upravljanje bezbjednošću);
- osigurava da svi koji su uključeni u bezbjednosne aspekte pružanja usluga u kontroli zračnog prometa imaju pojedinačnu bezbjednosnu odgovornost za svoje vlastite postupke/radnje; da su rukovoditelji odgovorni za bezbjednosni učinak njihovih odjeljenja i odsjeka i da glavno rukovodstvo pružatelja usluga snosi sveukupnu bezbjednosnu odgovornost (bezbjednosna odgovornost);
- osigurava da se ostvarivanju zadovoljavajuće bezbjednosti u uslugama zračnog prometa dodijeli najviši prioritet (bezbjednosni prioritet);
- osigurava da pri pružanju usluga kontrole zračnog prometa glavni bezbjednosni cilj bude da se na najmanju mjeru svede njegov udio u riziku od zrakoplovne nesreće koliko god je to razumno moguće (bezbjednosni cilj).

3.1.2. Zahtjevi za postizanje bezbjednosti

U okviru provođenja SMS-a, pružatelji usluga kontrole zračnog prometa:

- osiguravaju da je osoblje adekvatno obučeno i stručno osposobljeno za posao koji treba da obavlja, uz uslov da posjeduju odgovarajuće dozvole ako se tako zahtijeva i da ispunjavaju važeće zahtjeve u pogledu zdravstvene sposobnosti (stručnost);
- osiguravaju da funkcija upravljanja bezbjednošću bude utvrđena sa organizacionom odgovornošću za razvoj i održavanje SMS-a; osiguravaju da ova tačka odgovornosti bude nezavisna od linije rukovođenja i odgovorna direktno najvišem organizacionom nivou. Međutim, u slučaju malih organizacija kada kombinacija odgovornosti može onemogućiti dovoljnu nezavisnost u tom pogledu, rješenja za garantovanje bezbjednosti dopunjavaju se dodatnim nezavisnim sredstvima; i osiguravaju da glavno rukovodstvo organizacije pružatelja usluga bude

aktivno uključeno u osiguravanje upravljanja bezbjednošću (odgovornost u upravljanju bezbjednošću);

- osiguravaju da se, kada god je izvodivo, izvedu i održe kvantitativni bezbjednosni nivoi za sve funkcionalne sisteme (kvantitativni bezbjednosni nivoi);
- osiguravaju da se SMS sistematski dokumentuje na način da se uspostavi jasna veza sa bezbjednosnom politikom organizacije (SMS dokumentacija);
- osiguravaju adekvatnu opravdanost bezbjednosti usluga i sredstava pruženih izvana, imajući u vidu njihov bezbjednosni značaj u okviru pružanja usluga (vanjske usluge i sredstva);
- osiguravaju da se procjena i ublažavanje rizika provode na odgovarajućem nivou da bi se obezbjedilo detaljno razmatranje svih aspekata pružanja ATM usluga (procjena i ublažavanje rizika). U vezi sa promjenama funkcionalnog sistema ATM-a, primjenjuje se tačka 3.2;
- osiguravaju da se operativni i tehnički događaji u vezi sa ATM-om za koje se smatra da imaju značajne bezbjednosne implikacije odmah istraže i da se poduzmu sve neophodne korektivne mjere (bezbjednosni događaji). Oni takođe dokazuju da su sproveli zahtjeve o izvještavanju i procjeni bezbjednosnih događaja u skladu sa važećim nacionalnim propisima.

3.1.3. Zahtjevi u pogledu osiguranja bezbjednosti

U okviru sprovođenja SMS-a, pružatelji usluga kontrole zračnog prometa osiguravaju da:

- se bezbjednosne provjere sprovode redovito, sa ciljem da se preporuča poboljšanja tamo gdje su potrebna, da bi se pružila garancija rukovoditeljima bezbjednosnih aktivnosti u okviru njihovih oblasti i potvrdila usklađenost sa relevantnim dijelovima SMS-a (bezbjednosne provjere);
- se uspostave metode za otkrivanje promjena u funkcionalnim sistemima ili operacijama koji mogu ukazati da se neki element približava tački na kojoj više nije moguće ispuniti prihvatljive standarde bezbjednosti, i da se poduzimaju korektivne mjere (praćenje bezbjednosti);
- se bezbjednosna evidencija održava kroz provođenje SMS-a kao osnova za garantovanje bezbjednosti svima koji su povezani sa, odgovorni za, ili zavisni od pruženih usluga, i BHDCA (bezbjednosna evidencija).

3.1.4. Zahtjevi za unapređenje bezbjednosti

U okviru provođenja SMS-a, pružatelji usluga kontrole zračnog prometa osiguravaju da:

- svo osoblje bude svjesno potencijalnih opasnosti po bezbjednost u vezi sa njihovim dužnostima (svijest o bezbjednosti);
- se saznanja koja proisteknu iz istraga bezbjednosnih događaja i drugih bezbjednosnih aktivnosti prenose u okviru organizacije na upravljačkim i operativnim nivoima (prenošenje znanja i iskustava);
- se osoblje aktivno podstiče da predlaže rješenja za utvrđene opasnosti i da se, po potrebi, vrše promjene radi poboljšanja bezbjednosti (poboljšanje bezbjednosti).

3.2. Bezbjednosni zahtjevi za procjenu i ublažavanje rizika u odnosu na promjene

3.2.1. Odjeljak 1

U okviru provođenja SMS-a, pružatelji usluga kontrole zračnog prometa će osigurati da se identifikovanje opasnosti kao i procjena i ublažavanje rizika sistematski provode za svaku promjenu na onim dijelovima funkcionalnog ATM sistema i pratećim rješenjima u okviru njihove upravljačke kontrole, na način da se obuhvati:

- ukupan vijek trajanja sastavnog dijela funkcionalnog ATM sistema koji je u pitanju, od početnog planiranja i definiranja do operacija poslije primjene, održavanja i povlačenja iz rada;
- zračnu, zemaljsku i, po potrebi, prostornu komponentu funkcionalnog ATM sistema, kroz saradnju sa odgovornim stranama;
- opremu, procedure i ljudske resurse funkcionalnog ATM sistema, međusobna djelovanja između tih elemenata i međusobna djelovanja između datog sastavnog dijela i preostalog dijela funkcionalnog ATM sistema.

3.2.2. Odjeljak 2

Procesi identifikovanja opasnosti, procjene i ublažavanja rizika uključuju:

- određivanje djelokruga, granica i međuveza datog sastavnog dijela, kao i utvrđivanje funkcija koje obavlja sastavni dio i radnog okruženja u kojem je planirano njegovo djelovanje;
- određivanje bezbjednosnih ciljeva koji se pridružuju sastavnom dijelu, uključujući:
 - prepoznavanje vjerovatnih opasnosti povezanih sa ATM-om i uslova pod kojim dolazi do otkaza, zajedno sa njihovim zajedničkim posljedicama;
 - procjenu posljedica koje oni mogu imati na bezbjednost zrakoplova, kao i procjenu ozbiljnosti tih posljedica, koristeći klasifikacionu šemu ozbiljnosti navedenu u Odjeljku 4;
 - utvrđivanje njihove tolerancije, u smislu maksimalne vjerovatnoće pojavljivanja događaja, koja proizilazi iz ozbiljnosti i maksimalne vjerovatnoće posljedica opasnosti, na način koji je u skladu sa Odjeljkom 4;
- donošenje/izrada, po potrebi, strategije ublažavanja rizika koja:
 - navodi načine odbrane koje treba provesti radi zaštite od opasnosti koje nose rizike;
 - uključuje, po potrebi, razvijanje bezbjednosnih zahtjeva koji se potencijalno odnose na dati sastavni dio, ili druge dijelove funkcionalnog ATM sistema, ili operativno okruženje;
 - predstavlja garanciju njegove izvodljivosti i djelotvornosti;
- provjeru da su ispunjeni svi utvrđeni bezbjednosni ciljevi i bezbjednosni zahtjevi:
 - prije uvođenja promjene
 - tokom faze prelaska na operativnu upotrebu;
 - tokom radnog vijeka;
 - tokom bilo koje prelazne faze do povlačenja iz upotrebe.

3.2.3. Odjeljak 3

Rezultati, pripadajuća obrazloženja i dokazi o procesima procjene i ublažavanja rizika, uključujući utvrđivanje opasnosti, prikupljaju se i dokumentuju na način koji osigurava da:

- su utvrđena potpuna obrazloženja kako bi se dokazalo da dati sastavni dio, kao i ukupni funkcionalni ATM sistem, jeste i da će ostati tolerantno bezbjedan uz ispunjavanje dodijeljenih bezbjednosnih ciljeva i

zahtjeva. Ovo uključuje, po potrebi, specifikacije svih korištenih tehnika predviđanja, praćenja ili pregleda;

- je moguće sve bezbjednosne zahtjeve u vezi sa uvođenjem promjene pratiti do planiranih operacija/funkcija.

3.2.4. Odjeljak 4

Identifikacija opasnosti i procjena ozbiljnosti

Provodi se sistematska identifikacija opasnosti. Ozbiljnost posljedica opasnosti u datom operativnom okruženju se utvrđuje klasifikacionom šemom koja je prikazana u sljedećoj tabeli, dok se klasifikacija ozbiljnosti oslanja na specifičan dokaz koji pokazuje najvjerovatniju posljedicu opasnosti, u najgorim okolnostima.

Klasa ozbiljnosti	Posljedica po operacije
1 (najviša)	Nesreće definirane u čl. 2. tač. u) ovog Pravilnika
2	Ozbiljni incidenti/nezgode definirani u čl. 2. tač. gg) ovog Pravilnika.
3	Veći incident u vezi sa operacijama zrakoplova, u kom je bezbjednost zrakoplova mogla biti ugrožena, a koji je vodio skoro direktnom kontaktu između zrakoplova, zrakoplova sa zemljom ili preprekama
4	Značajan incident koji uključuje okolnosti koje ukazuju da je moglo doći do nesreće, ozbiljnog ili većeg incidenta, da se rizikom nije upravljalo u okviru bezbjednosnih margina ili u slučaju da je drugi zrakoplov bio u blizini.
5 (najniža)	Bez neposredne posljedice po bezbjednost.

U svrhu izvođenja zaključka o posljedici opasnosti po operacije i utvrđivanja njegove ozbiljnosti, sistematski pristup/proces uključuje posljedice opasnosti po različite elemente funkcionalnog ATM sistema, kao što su posada zrakoplova, kontrolori zračnog prometa, funkcionalne sposobnosti zrakoplova, funkcionalne sposobnosti zemaljskog dijela funkcionalnog ATM sistema i sposobnost bezbjednog pružanja usluga kontrole zračnog prometa.

Šema klasifikacije rizika

Uspostavljaju se bezbjednosni ciljevi zasnovani na riziku u smislu maksimalne vjerovatnoće pojavljivanja opasnosti, koja se izvodi iz ozbiljnosti njene posljedice i maksimalne vjerovatnoće pojavljivanja posljedice opasnosti.

Kao neophodni dodatak dokazivanju da su ispunjeni utvrđeni kvantitativni ciljevi, potrebno je dodatno razmotriti upravljanje bezbjednošću da bi se ATM sistem učinio bezbjednijim, kad god je to potrebno.

3.2.5. Odjeljak 5

Sistem osiguranja bezbjednosti softvera

U okviru provođenja SMS-a, pružatelj usluga kontrole zračnog prometa provodi sistem osiguranja bezbjednosti softvera u skladu sa Dodatkom III Pravilnika o utvrđivanju zajedničkih zahtjeva za pružanje usluga zračne plovidbe ("Službeni glasnik BiH" broj 05/11).

3.3. Bezbjednosni zahtjevi za inženjersko i tehničko osoblje koje obavlja operativno-bezbjednosne zadatke

Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa osiguravaju da tehničko i inženjersko osoblje, uključujući osoblje operativnih podugovornih organizacija koje upotrebljava i održava ATM opremu koja je odobrena za njihov operativni rad, ima i održava zadovoljavajuće znanje i razumijevanje usluga za koje pružaju podršku, stvarnih i mogućih posljedica njihovog rada na bezbjednost tih usluga, i odgovarajućih radnih ograničenja koja se primjenjuju.

Imajući u vidu osoblje koje je angažovano na zadacima u vezi sa bezbjednošću, uključujući osoblje operativnih podugovornih organizacija, pružatelji usluga kontrole zračnog prometa dokumentuju adekvatnost stručnosti osoblja, utvrđeni raspored smjena da bi se osigurao dovoljan kapacitet i kontinuiranost usluge, politiku i sisteme kvalifikovanosti osoblja, politiku stručnog osposobljavanja osoblja, evidenciju i planove stručnog osposobljavanja, te rješenja za nadgledanje

nekvalifikovanog osoblja. Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa imaju utvrđene procedure za slučajeve kada je upitno fizičko ili mentalno stanje osoblja.

Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa vode evidenciju informacija o broju, statusu i raspoređivanju osoblja koje je uključeno u bezbjednosne zadatke.

Ovom evidencijom se:

- (a) identifikuju odgovorni rukovoditelji za bezbjednosne funkcije;
- (b) evidentiraju relevantne kvalifikacije tehničkog i operativnog osoblja, u odnosu na tražene zahtjeve u pogledu praktične osposobljenosti i stručnosti;
- (c) navode lokacije i dužnosti na koje se raspoređuje tehničko i operativno osoblje, uključujući i eventualnu metodologiju pravljenja rasporeda smjena.

4. RADNE METODE I OPERATIVNE PROCEDURE

Pružatelji usluga kontrole zračnog prometa su u stanju da dokažu da su njihove radne metode i operativni postupci u skladu sa standardima u sljedećim aneksima Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu u mjeri u kojoj su relevantni za pružanje usluga kontrole zračnog prometa u predmetnom zračnom prostoru:

- (a) Aneks 2 o pravilima letenja u 10. izdanju od jula 2005. uključujući sve izmjene i dopune do broja 42;
- (b) Aneks 10 o zrakoplovnim telekomunikacijama, Tom II o postupcima komunikacije uključujući one sa PANS statusom u 6. izdanju od oktobra 2001. uključujući sve izmjene i dopune do br. 85;
- (c) Aneks 11 o uslugama kontrole zračnog prometa u 13. izdanju od jula 2001. uključujući sve izmjene i dopune do br. 47-B.

DODATAK III - POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽANJE METEOROLOŠKIH USLUGA 1. TEHNIČKA I OPERATIVNA STRUČNOST I SPOSOBNOST

Pružatelji meteoroloških usluga osiguravaju da meteorološke informacije koje su neophodne za obavljanje njihovih pripadajućih funkcija i u obliku koji je prikladan za korisnike budu dostupne:

- (a) operatorima i članovima letaćkih posada za prepoletno planiranje i planiranje u letu;
- (b) pružateljima usluga kontrole zračnog prometa i usluga informiranja u letu;
- (c) jedinicama službi za potragu i spašavanje;
- (d) aerodromima.

Pružatelji meteoroloških usluga potvrđuju nivo dostižne/ostvarive tačnosti informacija dostavljenih za operacije, uključujući izvore takvih informacija, pri tom osiguravajući da se takve informacije blagovremeno prosljeđuju i po potrebi ažuriraju.

2. RADNE METODE I OPERATIVNE PROCEDURE

Pružatelji meteoroloških usluga su u stanju da dokažu da su njihove radne metode i operativni postupci u skladu sa standardima u sljedećim aneksima Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu u mjeri u kojoj su relevantni za pružanje meteoroloških usluga u predmetnom zračnom prostoru:

- (a) Aneks 3 o meteorološkim uslugama za međunarodnu zračnu plovību u 17. izdanju od jula 2010. uključujući sve izmjene i dopune do br. 75;
- (b) Aneks 11 o uslugama kontrole zračnog prometa u 13. izdanju od jula 2001. uključujući sve izmjene i dopune br. 47-B;
- (c) Aneks 14 o aerodromima u sljedećim verzijama:

- (i) Tom I o projektovanju i operacijama aerodroma u 5. izdanju od jula 2009. uključujući sve izmjene i dopune do br. 10-B;
- (ii) Tom II o helidromima u 3. izdanju od jula 2009. uključujući sve izmjene i dopune do br. 4.

DODATAK IV - POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽANJE USLUGA ZRAKOPLOVNOG INFORMIRANJA 1. TEHNIČKA I OPERATIVNA STRUČNOST I SPOSOBNOST

Pružatelji usluga zrakoplovnog informiranja osiguravaju da su informacije i podaci dostupni za operacije u obliku prikladnom za:

- (a) operativno letačko osoblje, uključujući letačke posade, kao i za planiranje leta, sisteme za upravljanje letom i simulatore letenja;
- (b) pružatelje usluga kontrole zračnog prometa koji su odgovorni za usluge informiranja u letu, aerodromske usluge informiranja u letu i pružanje prepoletnih informacija.

Pružatelji usluga zrakoplovnog informiranja osiguravaju cjelovitost podataka i potvrđuju nivo tačnosti informacija prosljeđenih za operacije, sa izvorom tih informacija, prije nego što se te informacije prosljeđuju.

2. RADNE METODE I OPERATIVNE PROCEDURE

Pružatelji usluga zrakoplovnog informiranja su u stanju da pokažu da su njihove radne metode i operativne procedure u skladu sa standardima u:

- (a) Pravilniku o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH" broj 61/14);
- (b) sljedećim aneksima Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu u mjeri u kojoj su relevantni za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja u predmetnom zračnom prostoru:
 - (i) Aneks 3 o meteorološkim uslugama za međunarodnu zračnu plovību u 17. izdanju od jula 2010. uključujući sve izmjene i dopune do br. 75;
 - (ii) Aneks 4 o zrakoplovnim kartama u 11. izdanju od jula 2009. uključujući sve izmjene i dopune do br. 56;
 - (iii) ne dovodeći u pitanje Pravilnik o kvalitetu zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija ("Službeni glasnik BiH" broj 61/14), Aneks 15 o uslugama zrakoplovnog informiranja u 13. izdanju od jula 2010. uključujući sve izmjene i dopune do br. 36.

DODATAK V - POSEBNI ZAHTJEVI ZA PRUŽANJE USLUGA KOMUNIKACIJE, NAVIGACIJE ILI NADGLEDANJA 1. TEHNIČKA I OPERATIVNA STRUČNOST I SPOSOBNOST

Pružatelji usluga komunikacije, navigacije ili nadgledanja osiguravaju dostupnost, kontinuitet, tačnost i cjelovitost svojih usluga.

Pružatelji usluga komunikacije, navigacije ili nadgledanja potvrđuju nivo kvaliteta usluga koje pružaju, i dokazuju da se njihova oprema redovito održava i, po potrebi, baždari.

2. BEZBJEDNOST (*safety*) USLUGA

Pružatelji usluga komunikacije, navigacije ili nadgledanja su usklađeni sa zahtjevima iz tačke 3. Dodatka II o bezbjednosti usluga.

3. RADNE METODE I OPERATIVNE PROCEDURE

Pružatelji usluga komunikacije, navigacije ili nadgledanja su u stanju da dokažu da su njihove radne metode i operativne procedure usklađene sa standardima iz Aneksa 10 o zrakoplovnim telekomunikacijama Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu u sljedećim verzijama u mjeri u kojoj su relevantni za pružanje usluga komunikacije, navigacije ili nadgledanja u predmetnom zračnom prostoru:

- (a) Tom I o radio-navigacionim sredstvima u šestom izdanju od jula 2006, uključujući sve izmjene i dopune do br. 85;
- (b) Tom II o komunikacionim postupcima uključujući one koje imaju status PANS u šestom izdanju od oktobra 2001, uključujući sve izmjene i dopune do br. 85;
- (c) Tom III o komunikacionim sistemima u drugom izdanju od jula 2007, uključujući sve izmjene i dopune do br. 85;
- (d) Tom IV o sistemima za radarski nadzor i izbjegavanje sudara u četvrtom izdanju od jula 2007, uključujući sve izmjene i dopune do br. 85;
- (e) Tom V o korištenju spektra zrakoplovnih radio frekvencija u drugom izdanju od jula 2001, uključujući sve izmjene i dopune do br. 85.

DODATAK VI - POPIS PRIMJERA OZBILJNIH INCIDENATA

- 1) Niže navedeni incidenti su tipični primjeri incidenata za koje se može reći da pripadaju ozbiljnim incidentima. Lista nije konačna i služi samo kao smjernica u vezi sa definicijom "ozbiljnog incidenta":
 - 1) Blizak susret u zraku koji zahtijeva manevar izbjegavanja sa ciljem da se izbjegne sudar ili nebezbedna situacija ili pri kojem bi postupak izbjegavanja predstavljao odgovarajuću radnju;
 - 2) Kontrolirani let prema tlu (*CFIT*) koji je jedva izbjegnuto;
 - 3) Prekinuto polijetanje na zatvorenoj ili zauzetoj poletno-sletnoj stazi, na rulnoj stazi, osim odobrenih operacija helikoptera, ili sa nedodijeljene poletno-sletne staze;
 - 4) Polijetanje sa zatvorene ili zauzete poletno-sletne staze, sa rulne staze, osim odobrenih operacija helikoptera, ili sa nedodijeljene poletno-sletne staze;
 - 5) Slijetanje ili pokušaj slijetanja na zatvorenu ili zauzetu poletno-sletnu stazu, na rulnu stazu, osim odobrenih operacija helikoptera, ili na nedodijeljenu poletno-sletnu stazu, nemogućnost postizanja predviđenih performansi za vrijeme polijetanja ili početnog penjanja;
 - 6) Požar i dim u putničkom prostoru, u prostoru za tovar ili požar na motoru, čak iako su takvi požari ugašeni upotrebom sredstava za gašenje;
 - 7) Događaji kod kojih je letačka posada morala da koristi kiseonik za slučaj nužde;
 - 8) Kvar na konstrukciji zrakoplova ili raspad motora, uključujući i nekontrolirane kvarove na turbinskom motoru, koji se ne klasifikuju kao nesreća;
 - 9) Višestruki kvarovi jednog ili više sistema zrakoplova koji ozbiljno utiču na upravljanje zrakoplovom;
 - 10) Slučajevi onesposobljenosti letačke posade tokom leta;
 - 11) Situacije u kojim količina goriva zahtijeva da pilot proglaši vanredno stanje;
 - 12) Upadi na poletno-sletnu stazu, klasifikovani kao ozbiljnost A stepena prema Priručniku o sprečavanju upada na poletno-sletnu stazu (ICAO doc. 9870), a koji sadrži informacije o klasifikovanju ozbiljnosti;
 - 13) Incidenti pri polijetanju ili slijetanju;

- 14) Incidenti, kao što je slijetanje prije poletno-sletne staze, slijetanje sa zaustavljanjem preko kraja poletno-sletne staze ili izlijetanje bočno van granica poletno-sletne staze, kvarovi sistema, meteorološke nepogode, upravljanje zrakoplovom izvan odobrenih aerodinamičkih ograničenja ili druge pojave koje su mogle izazvati teškoće pri upravljanju zrakoplovom, kvar više od jednog sistema u redundantnom sistemu koji je obavezan za vođenje leta ili navigaciju.

1227

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i članka 14. Zakona o zrakoplovstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O IZMJENAMA I DOPUNAMA PRAVILNIKA O AERODROMIMA

Članak 1.

U članku 2. dodati sljedeće pojmove:

- 98) **Kartografski podaci o aerodromu** (*Aerodrome mapping data*): podaci koji se prikupljaju u svrhu objedinjavanja kartografskih informacija o aerodromu za zrakoplovne potrebe.
- 99) **Baza kartografskih podataka o aerodromu** (*Aerodrome mapping database*): zbirka kartografskih podataka o aerodromu koji su organizirani i posloženi u strukturirani skup podataka.
- 100) **Kritična točka** (*Hot spot*): lokacija (mjesto) na operativnoj površini aerodroma na kojoj se ranije dogodio ili postoji potencijalni rizik da se dogodi sudar ili neodobreni upad na uzletno-sletnu stazu, te na kojoj je potreban povećan oprez pilota/vozača.
- 101) **Sustav upravljanja sigurnošću** (*SMS*): visoko organizirani pristup u upravljanju sigurnošću uključujući: neophodne organizacione strukture, odgovornosti, politiku i procedure.
- 102) **Klasifikacija integriteta** (zrakoplovni podaci): Klasifikacija zasnovana na potencijalnom riziku koji proističe iz korištenja oštećenih podataka. Zrakoplovni podaci se klasifikuju kao:
 - a) rutinski podaci: postoji veoma mala vjerojatnoća da će pri korištenju oštećenih rutinskih podataka siguran nastavak leta i slijetanje zrakoplova biti ozbiljno ugroženi uz mogućnost katastrofe;
 - b) bitni podaci: postoji mala vjerojatnoća da će pri korištenju oštećenih bitnih podataka siguran nastavak leta i slijetanje zrakoplova biti ozbiljno ugroženi uz mogućnost katastrofe; i
 - c) kritični podaci: postoji velika vjerojatnoća da će pri korištenju kritičnih podataka siguran nastavak leta i slijetanje zrakoplova biti ozbiljno ugroženi uz mogućnost katastrofe.
- 103) **Sigurnosna površina kraja uzletno-sletne staze** (*RESA*): površina simetrična sa produženom središnjom crtom uzletno-sletne staze koja se nalazi uz završetak staze i čija je prvenstvena namjena smanjenje rizika od oštećenja zrakoplova u slučaju da sleti ispred ili se zaustavi iza površine uzletno-sletne staze.

Članak 2.

U odjeljku 3. Certificiranje aerodroma članak 6. stavak (1) mijenja se i glasi: